

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Nekaj besed tovarišem.

„Slovenec“ od sobote, dne 24. okt. 1910, št. 241, konstatuje v svojem uvodnem članku, da spričo razpoloženja o našem ljudstvu danes ni mogoče misliti na izboljšanje učiteljskega položaja.

Zakaj? Zato, ker je naš odlični tovariš E. G. Angl kandidiral proti kandidatu S. L. S., prof. Jarcu.

Ta trditev je tako smešna, kakor je smešno vse govorjenje sploh, da ljudstvo to želi, ljudstvo to hoče, ljudstvo to obsoja. Ljudstvo danes — žalibog — še ni prav nič samostojno in ni nič več kot lovski rog, na katerega trobi — kranjska duhovščina. To si moramo mi ubogi in zaničevani učitelji — dobro zapomniti! — Zato so vse take besede le — figovo pero, s katerim bi „Slovenec“ rad prikril resnični vzrok, zakaj je takozvana S. L. S. proti vsaki regulaciji učiteljskih plač. Kdaj pa je sploh bila ta stranka za regulacijo? Kaj je bila mar takrat, ko sta učitelja Jaklič in Ravnikar morala glasovati proti regulaciji? Ali — kdaj je sploh bila? S. L. S., ki ima svojo oporo na kranjski duhovščini, ni bila nikdar za izboljšanje učiteljskih plač in sama od sebe nikdar ne bo. To pa iz enotnega vzroka, ker se boji, da bi vsaj nekoliko samo svojemu stanu živeči učitelji lahko storili v polni meri svojo dolžnost ter kolikor toliko pripomogli svojemu narodu do samostojnosti. Te samostojnosti gospodje ne morejo prenašati, dasi bi verskemu življenju več koristila, kakor pa sploh more sedanja narodova sužnost kdaj koristiti. Odtod vsa gonja proti učiteljstvu, odtod vsa tista nevoščljivost, ki ne more dopustiti, da bi učitelj imel vsaj enkrat na teden toliko belega kruha na mizi, kolikor ga po naših farovžih vsak dan ostane. Mi kratkomalo ne verjamemo, da je ljudstvo proti učiteljstvu. To ljudstvo vsak dan vidi in čuti, kako ravno učiteljstvo njegove otroke skrbno uči in lepo odgojuje. Izjeme — potrjujejo pravilo! In če hočemo šteti izjeme, ki res ne delajo ljudstvu v korist, tedaj jih prav gotovo ravno v učiteljskem stanu ne bomo našli največ, in to že zato ne, ker ima učitelj največ nadzornikov — od župnika in žandarjev doli do zadnjega — vaškega postopača.

Ljudska šola sicer ne daje Bog ve kaj. A odkar velja nova šolska postava, v teh 40. letih je gibanje ljudstva tako silno naraslo in je napredek tako velikanski, da prej ni bil v stoletjih tak. Zato je pa tak strah pred to novo dobo in pred to novo šolo. Ako je pa vendarle ljudstvo dandanes še zoper šolo in učitelja, tedaj je to le posledica neprestanega hujskanja in obrekovanja katoliških listov „Slovenca“, „Domoljuba“ itd.

„Slovenec“ pravi: Kdor dela, ima tudi pravico do plače. Dobro! Ako kak učitelj ne dela, ne stori svoje postavne dolžnosti, kaznujte ga, odtrgajte mu plačo! Ako pa učitelj stori svojo postavno dolžnost, plačajte ga stanu primerno; saj vi zato ne boste nič manj imeli. — Toda — škoda vsake besede. S takimi ljudmi, ki v „Slo-

venec“ vsak dan blatijo in obrekujejo naše učiteljstvo, ne moremo in ne smemo pretekati se, ker ne moremo in ne smemo biti kot odgojitelji nežne mladine tako nizkotni in sirovi. Mi se zavedamo svoje veljave in svojih dolžnosti in zato smo zapisali te besede svojim tovarišem v spomin. Zvesto bomo delali po svojih močeh in sveto služili sveti domovini ter rajši glado umirali, kakor pa se prodalizi — skledo leče, ker imamo zavest, da je bolje častno umreti, kakor pa sramotno živeti!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim tistvom.

Promet do konca oktobra K 311.298:58.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7 zvečer.

Uradna učiteljska konferenca v Velikovcu in njen spiritus.

Pod tem naslovom smo v slovenskem časopisju čitali zadnje tedne članek, razpravljajoč duševno stanje in obsojajoč Slovenstvu sovražno mišljenje nemškonalnega učiteljstva. Dotični članek je bil, akoravno je izrekel ostre, a popolnoma opravičene očitke napram nemškonalnalcem, docela objektivni, da, celo preveč galanten in varovalen je bil napram onemu referentu, ki je tako „athletisch protzend“ dejal: „Der Starke aber sucht solche Hindernisse, um daran seine Kraft zu üben!“ Čemu toliko galantnosti napram takemu možu, ki tako očitno prezira pedagoška načela in ne navsezadnje tudi državnih temeljnih zakonov? Povejmo, da je bil isti na boj pozivljajoči referent Ferd. Kogelnig, nadučitelj žitarski, ki se v kljub temu šteje k idealnim in modernim učiteljem! O, kakšna ironija! Prezirati materni jezik šolske mladine ter zavračati edino pravo in pametno sredstvo, s kojim bi se dalo v duševnem vzgojnem oziru nekaj doseči, in tako prizadevanje se imenuje na Koroškem — ideal!

Pa z referatom g. Kogelnika še nismo gotovi! Govoril je tudi z veliko všečnostjo o šolah na Poznanjskem, koder se s poljsko šolsko mladino od prvega dne naprej le nemški govori, dejstvo, ki je poleg drugih še bolj vnebovpijočih itak vsakemu slovenskemu „razumniku znano. Namesto da bi se tako nekulturno, da, celo tiransko ravnanje z nežno šolsko mladino najostreje obsojalo, se ga pri nas hvali ter podaja za zgled! Sicer pa je dostavil imenovani referent: „Ne glede na to, da bi nacionalni Slovenci, ko bi mi izkušali uvesti sličen pouk na utrakvističnih šolah, zagnali velik krik in vik, ga jaz sam za svojo osebo ne priporočam“. Torej principialno bi bili nemškonalci za tak vsem zakonom v obraz bijoč

pouk tudi pri nas, a boje se le še narodnih Slovencev, ali kakor jih je referent malomarno nazivljaj „nacionalne Slovence“. Seve, da imajo pravico do nacionalnega mišljenja v Avstriji edino-le Nemci, Lahoni in Madjaroni! V zagovoru utrakvističnih šol se je pa referent skliceval na rajnega šolskega nadzornika Pallo, češ, da je bil slednji v deželnem zboru večkrat primoran odvrnati neutemeljene (?) napade na te šole. Kakšna logika! Ker je rajni nadzornik zagovarjal šole, potem morajo biti tudi v resnici dobre! A mi vemo, da je bila nadzornikova oficialna dolžnost, zagovarjati te vrste šole, on je moral to storiti, akoravno je bilo njegovo privatno prepričanje zastran šol precej drugačno, o čemer svedoči njegovi prilični izreki o šolah in o „Deutsch gewordenen windischen Lehrer“. Posedujemo tudi avtentično zagotovilo, da je rajni dež. šol. nadzornik dne 12. grudnia 1901 pred dvema učiteljema izrekel sledečo sodbo o utrakvističnih šolah: „Utrakvistične šole so le v jezikovnem oziru (Sprachfach) nekega pomena, medtem ko se o kakih uspehih v realijah ne more kaj govoriti.“ Ta sodba, ki jo je prinesel „U. T.“ tudi leta 1904., nam dovolj jasno pove, da so kritikovane šole dobre le za poneževanje, a da ne prinašajo istega sadu, ki ga more obroditi pravo ljudsko šolstvo!

Med drugim je dejal referent, da se „nacionalni Slovenci“ zaradi tega zaganjajo v utrakvistične šole, oziroma v nemški pouk, ker postanejo zavoljo tega otroci — Nemci! V resnici, ko bi bile utrakvistične šole zmožne vzgajati v dobre, pridne in počtne Nemce, noben živ krst ne bi obsojal šol, toda one ali potrpajo mladino, da ne zna nemški ne slovenski, da ni ptič ne miš, ali pa vzgojijo mladež v hudobne, lastno kri in lastne brate črteče nemčurju, ki teptajo in skrunijo vse, kar bi jim moralo biti sveto! Trditev pa, da postane Slovenec — Nemec, če se dodobra nemški nauči, je jako drzna, zakaj potem takem druga slovensko čuteča inteligenca ne zna toliko nemščine, kolikor jo je za nemškutarja potrebno.

Gospodin Kogelnig bo moral učiteljem, duhovnikom, advokatom, profesorjem itd. dati pouk iz nemščine, da je bodo vsaj toliko znali kakor Seifrizovi volilci! Mi pa mislimo, da kdor več kot en jezik dodobra zna, kar se nahaja pri slovenskem razumništvu, temu ni treba biti zateleban lo v svojega edinega!

Pričujejoč vrstice nam zopet nudijo tipičen zgled o prav nadzadnjakem mišljenju nemškonalnega učiteljstva, o njegovih željah po germanizaciji, ki jo izkuša s „Schlagerji“ in jako prozornimi sofizmi odobravati in olepšati. Toda mi se ne bojimo tega sirovega navala, ki nas s studom spominja na dobo, ko je še veljalo načelo „oko za oko“, mi se ne bojimo, ker smo si v svesti, da je pravica z nami pa tudi vsi pošteno misleči Nemci, ki hudo obsojajo delo negatorov, kar svedoči pasus, objavljen po nemškem učenjaku Adolfu Bartelsu v „Deutschsoziale Blätter“ in, ki se glasi: „Der geborene Slave, der für deutsche Art und Sitte wirkt, ist in meinen Augen ein Lump, den er hat seiner natürlichen Bestimmung nach für seines eigenen Volkes Art und Sitte zu wirken und nicht für die eines fremden!“ Hujše sodbje, kakršno je izrekel tukaj pristni

Nemec, se mi ne bi upali zalučiti našim narodnim nasprotnikom v obraz. Tukaj nič ne more pomagati prati nemčurjev nemški pisatelj Rosegger, ki ima vsake kvatre druge misli o renegatih, kakršne mu pač diktirajo nestrpni nemškonalci, n. pr. Wastianovci!

H koncu se pa z mirnim srecem in najboljšimi nadami obračamo do naših narodnih sovragov ter jim kličemo pogumno v obraz: Vi sovragi slovenskega rodu, se jako motite, če domnevate, da se vam kdaj posreči ponemčiti in potujčiti koroške Slovence! Vaše delo je in bo docela podobno Sisifovemu! Ko bo že slehrnega nemškonalnega učitelja in nemškutarja objemala hladna zemlja, bo narod slovenski še trdno in zavedno stal na koroških tleh v polnomernem uživanju svojih narodnih pravic, goječ dobroprijateljske zveze in odnose z nemškimi sodeželani, pozabivši vsega, kar je bilo nekaj soražnega med obema narodoma! Slovenski narod tedaj ne bo več ječal pod krutim jarmom tiranske germanizacije, in mladina slovenska ne bo več zdihovala pred tujejezičnimi knjigami s težavno, nepoznano vsebino, ona ne bo več mučena od strani pseudo-pedagogov današnje baže, ne, tega ne bo več v imenu prave narodne kulture in civilizacije! Da pridejo take razmere prejalislej, o tem mora biti vsak prepričan, kdor ima le količkaj pogleda v bodočnost, kdor le nekoliko perspektivno vidi. Le vsakdanji ljudje mislijo, da ostane vse le pri današnjih razmerah, deloma ker se boje „persekucij“, ki stanejo poleg telesnega, tudi navadno nekaj duševnega napora, deloma se pa tudi boje, da bi ne izgubili kakih privilegij! Toda lažinaprednjakom in vsem drugim „junakom“ konservativnega mišljenja je vse to ne le zagonetka, ampak popolna — terra incognita.

Nemškonalnalcem pa le pustimo njih edino veselje, gojiti strasti, namreč sovražnost do Slovanov, akoravno bi bilo v znamenju zdravega napredka, v znamenju civilizacije jako želeli, da bi prejkoslej prišli preko svoje nezmerne domišljavosti in odurnega šovinizma do — človeške pameti, do treznosti! *

Slavnim učiteljskim društvom in slovenskemu učiteljstvu!

V prepotrebno izpopolnitev svoje organizacije smo ustanovili „Učiteljsko gospodarsko in kreditno zadrugo“. — Namen te zadruga je:

1. skupno naročevanje časopisov, knjig i. t. d.
2. naročevanje in plačevanje raznih gospodarskih potrebščin, kakor pohištva, obleke, godal i. t. d.
3. hranjevanje in posojevanje denarja.

Kakor znano, smo že pred dvema letoma poizkusili s skupnim naročevanjem časopisov — potom socialnega odseka. Vkljub temu, da je bilo nekaj neljubih nesporazumljenj in sitnosti, mora vsakdo pripoznati, da je bila ta misel tovariša Peska izvrstna. To čuti najbolj tisti, ki je prej zaostajal z naročninami, pa plačuje zdaj točno obroke. A tudi upravištva priznavajo to, češ, učiteljstvo je postalo najtočnejši plačevalec listov. In — dragi — to pripozna-

vanje je mnogo vredno za ugled našega stanu! Človek pač res v praksi toliko velja, kolikor plača.

Na podlagi dobljenih izkušenj smo sklenili sporazumno z Zvezo štajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic preosnovati socialni odsek v popolnoma samostojno in neodvisno zadrugo.

Razen naročevanja listov in knjig in plačevanja društvenin, zavarovalnin i. t. d. bomo oskrbovali in plačevali razne gospodarske potrebe. Sklenili bomo s trdkami pogodbe ter plačevali v gotovini za tiste zadržnike, ki sami tega ne morejo. Zadržnik pa bo vračeval vsoto z majhnimi obrestmi mesečno zadrugi.

Tako se hočemo rešiti kupčij na obroke, ki so najhujša rakrana za uradnika, vsaj plačuje marsikdo, vedé ali nevedé za 20 in še več odstotkov zvišane cene! Trdke pa nam bodo morale od normalne cene dovoliti še popust in bodo to rade in lahko storile, ker bodo pridobile več odjemalcev, ker bodo nadalje takoj izplačane in ne bodo imele nobenega rizika. Ta popust se bo plačeval zadrugi in zaračunal vsaj deloma koncem leta v prid dotičnega zadržnika. Naša zadruga bo sprejemala tudi vloge in dovoljevala proti primernemu varstvu posojila. Učitelj najlaže dopove učitelju, kje ga čelvelj žuli in se najlaže obrne nanj za pomoč. — Res je, da kot učitelji z borno plačo vobče nismo kaj petični, a z združenimi močmi bomo tvorili tudi v tem oziru neupogljivo silo. Toliko zaupanja imamo sami v sebe!

Seveda začeli bomo polagoma in delali skrajno zanesljivo in vestno. — Omenimo še kratko, da bodo znašali deleži — ki ostanejo zadržnikova last — po 10 K (z 20 kratnim jamstvom) ter se bodo lahko plačevali tudi v obrokih. Vloge od 1 K naprej se bodo obrestovale kakor sploh pri posojilnicah.

Posojila se bodo vračevala ali v mesečnih obrokih, v katerih bodo obresti že vračunjene, ali pa celotno ali v večjih obrokih po dogovorjenem času.

Ko se nam vrnejo registrirana pravila, jih razpošljemo s komentarjem vred. Za zdaj opozarjamo cenj. tovarišice in drage tovariše na zadrugo s prošnjo, da jo takoj pri nastopu krepko podprete sebi v korist in stanu v čast! Načelstvo.

Štajerski deželni šolski svet.

Na Štajerskem bijejo važen boj za razdelitev deželnega šolskega sveta. Celjski „Narodni Dnevnik“ je prinesel že več različnih mnenj od raznih oseb, ki poznajo to vprašanje in vidijo velikanski pomen izpremembe v dež. šol. svetu za šolo in učiteljstvo. Najvažnejša v tem je izjava spodnještajerskega učiteljstva, ki jasno precizira stališče, ki ga v tem vprašanju zavzema učiteljstvo. Izjava slov. učiteljev in učiteljic z dne 16. okt. v Celju se glasi:

Organizirano slovensko štajersko učiteljstvo izraža prepričanje, da slovensko šolstvo v štajerskem deželnem šolskem svetu ni primerno zastopano. Zato z ozirom na nameravano preustrojitev deželnega šolskega nadzorstva zahtevamo take izpremembe v sestavitvi istega, da se slovenskemu šolstvu zagotovijo vsestranski svobodni razvoj.

Vključ temu pa združeno slovensko štajersko učiteljstvo zasleduje zadevno postopanje slovenskih klerikalnih poslancev v Gradcu z največjim nezaupanjem, in sicer iz mnogih tehničnih razlogov. Glavni vzrok našega nezaupanja je dejstvo, da so slovenski klerikalni poslanci postavili predlog na delitev deželnega šolskega sveta in da so se pogajali o zastopstvu Slovencev v skupnem deželnem šolskem svetu z vlado in z nemškimi strankami, ne da bi bili stopili poprej v dotiko z zastopstvom slovenskega učiteljstva in ne da bi bili v takem eminentno narodnem vprašanju poslušali poprej nazorov in predlogov onega dela štajerske slovenske javnosti, ki je šoli naklonjena, namreč starih konservativnih politikov in napredne narodne stranke.

Z največjim obžalovanjem smo sprejeli izjavo vodje klerikalne stranke dr. Korošca, češ, da vidi primerno podlago za rešitev tega vprašanja v predlogu nemškega klerikalca Hagenhorfja, po katerem naj bi se preustrojitev deželnega šolskega sveta izvršila s po-

klicanjem po enega klerikalnega zastopnika nemških in slovenskih kmetijskih občin v deželni šolski svet. Nesprejemljiv je tudi predlog c. kr. vlade, vsled katerega bi imeli odločevati o usodi šolstva novi člani deželnega šolskega sveta, ki bi jih določila obstoječe politične stranke, tako da bi se nadzorstvo slovenskega šolstva poverilo zaupnikom klerikalne stranke, ki je moderni šoli in naprednemu slovenskemu učiteljstvu naravnost sovražna. Ta predlog je tembolj nesprejemljiv, ker z ozirom na preganjanje učiteljev na Kranjskem štajersko slovensko učiteljstvo tolmači predloge štajerske slovenske klerikalne stranke le kot sredstvo za zaslužnje slovenskega šolstva in učiteljstva klerikalni stranki, kar bi pomenilo pogin moderne šole na Slovenskem in s tem neizmerno škodo našemu narodu. Ne z ozirom na naše osebne učiteljske koristi, ampak z ozirom na koristi šole in naroda protestiramo torej organizirani slovenski štajerski učitelji zoper poizkuse rešiti važno vprašanje šolskega nadzorstva brez nasin proti nam ter brez soglasja s šoli prijazno javnostjo. Obžalujemo pa kot Slovenci netočnost in nejasnost slovenskega klerikalnega predloga o delitvi deželnega šolskega sveta, ker ta ne zastopa teritorialne enote slovenske Spodnje Štajerske ter zahteva le zastopstvo kmetijskih občin: s tem odtegne slovensko šolstvo v spodnještajerskih trgih in mestih in zlasti v dvojezičnih krajih narodnemu vplivu. Kakor ob vsaki piliki poide slovensko štajersko učiteljstvo z navdušenjem in nesebično v boj za napredek slovenske narodne šole tudi glede Slovincem ugodne rešitve vprašanja šolskega nadzorstva. Odločno se pa bo uprlo slovensko učiteljstvo vsaki nameri zaslužniti šolo in učiteljstvo katerikoli politični stranki, zlasti sedaj vladajočim spodnještajerskim klerikalnim mogotcem. — Končno zahteva organizirano slovensko štajersko učiteljstvo povodom preustrojitve deželnega šolskega nadzorstva pri tej oblasti svojega strokovnega zastopnika, predlaganega od slovenske delegacije deželne učiteljske konference.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 6. listopada 1910 v Bočni ob 10. uri točno v tamošnji šoli.

S tem občnim zborom je združena tudi proslava stoletnice Stanka Vraza.

Vzpored:

- I. Nagovor predsednikov.
- II. Društvene zadeve.

- a) Dopisi in zapisnik
- b) Poročilo o delovanju v minulem društvenem letu:
 - 1 tajnikovo,
 - 2 blagajnikovo.
- c) Volitev novega odbora.
- d) Slučajnosti.

III. O novo ustanovljeni „Učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi“.

IV. Poročilo delegatov o letošnji skupščini „Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev“.

V. Predavanje: Ob Stanko Vrazovi stoletnici.

- a) Ilirski pokret.
- b) Stanko Vraz. Življenje in delovanje.
- c) Vzgojni momenti v Stanko Vrazovih umotvorih.
- d) Posledice ilirskega pokreta sploh ter z ozirom na štajerske Slovence posebe v kulturnem oziru.

Po zborovanju skupen obed. Z ozirom na krajevne razmere prosi predsedništvo, naj se blagovoli vsak zaradi obeda javiti tovarišu Bizjaku, nadučitelju v Bočni.

Člani se opozarjajo, da se posebna pisma vabila ne bodo razpošiljala. Gostje dobro došli zlasti z ozirom na V. točko vzporeda!

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 10. nov., ob pol 11. uri predpoldne v Ljutomeru po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Predavanje zastopnika „Prve Češke“ o življenjskem zavarovanju.
4. Poročilo o zborovanju „Zaveze v Novem mestu“.
5. Slučajnosti.

Upamo, da se zberemo po dolgem zopet v polnem številu. O d b o r.

Obrambni vestnik.

* Pričinja se kopet doba preganjanja naprednega učiteljstva. Z zadnjo sejo je napravil deželni šolski svet uvod za nova preganjanja. Dobro! Naš material se množi! — To je menda maščevalni odgovor barona Schwarzja na interpelacijo dr. Tavčarja v deželnem zboru. Tem potom prosimo g. dr. Tavčarja, naj v deželnem šolskem svetu posebno strogo pazi na afero Stupice. Posebno ga opozarjamo na dokazovanje klerikalcev z nekimi pismi, na katerih je brati, oziroma, ki nam predočujejo sedmo božjo zapoved: „Ne kradi!“ Pisma so bila namreč ukradena in je na njih posebno značilen datum. Pri tej priliki opozarjamo tudi na razsodbo sodišča v Škofji Loki, pri kateri je tovariš Stupica zavrnil vse dolžitve v ovadbi. Nadalje opozarjamo na deputacijo, ki je bila pri deželnem šolskem svetu. Strogo naj se pazi na to, kakih deliktov se dolži tovariša Stupice, koliko je na tem resnice in kdo je voditelj procesa. Pripominjamo še naj se pazi na ovadbo, ki dokazuje kar na podlagi dogodkov, ki so se zgodili ali pa se niso zgodili že pred desetimi leti. Prosimo, naj se pri vsakem sumljivem dejstvu in nepravilnem dokazu vloži in da zabeležiti vsaj protest v zapisnik, ker eno najpogostejših hudobij izkušajo klerikalci napraviti s tem dejanjem. — Pri slučaju tovariša Blagajnetja na konstatujemo le še sledeče. Ovadbo zoper tovariša Blagajnetja — drugo namreč — je podpisal dr. Lampe. Drugič pa konstatujemo, da se je obrnil krajni šolski svet s prvo ovadbo preko okrajnega šolskega sveta do deželnega šolskega sveta. — To so lumparije, ki se ne dajo opravičiti in kriče do neba. Gnus, gnev in podlost odseva danes iz javnih dejanj in ta gnus in gnev se vodi in proizvaja v znamenju — križa! — Tovarišu Blagajnetju in gospe soprogi kot novima žrtvama klerikalno-vladnega nasilja in strahovlade, pa izrekamo svoje simpatije, v trdni veri in prepričanju, da uživata kot padli žrtvi v naši stanovski borbi simpatije vsega pošteno mislečega učiteljstva.

* Justica — pravičnost — resnica. Baron Schwarz je imel pogum spričo javnega mnenja in spričo jasnih dokazov in kar najrazličnejših javnih tajnosti, spričo mnenja šolskih organov, spričo mnenja in očitnega izražanja orgočena od strani vladnih organov samih, še vedno zagovarjati postopanje dežel. šolskega sveta, presekucijo in tiranijo nad učiteljstvom. Ni to dovolj; oni baron, katerega „nepristranost“ občuti danes ves šolski sistem, se upa v javni seji deželnega zbora še zagovarjati in zanikovati pristranost, pri tem pa učiteljstvu očitati — seveda vse pavšalno! — da uganja v šoli politiko. Mi spominjamo glede pristranosti v deželnem šolskem svetu barona Schwarzja samo na ono sejo, v kateri je on edini glasoval od vladne stranke s klerikalno stranko, da, glasoval je drugače, nego je to predlagal glede imenovanja vladni šolski referent. — Torej učitelji so bili disciplinirani, ker so uganjali v šoli direktno politiko. Ni li predsedoval dež. šol. svetu tedaj isti Schwarz, ko je bil na vrsti disciplinarni slučaj — Jarc? Pri njem je bila dokazana zloraba šole v politične namene in vendar je pod predsedstvom barona Schwarzja odšel Jarc nekaznovan iz afere; je li to ona nepristranost barona Schwarzja v deželnem šolskem svetu? In slučajev premeščenj iz službenih ozir, se ni upal baron Schwarz zagovarjati? In vendar se mu je očitalo tudi krivico zaradi zlorabe administrativnega premeščenja učiteljstva! Pač ni zagovarjal in se opravičeval, saj se sploh ne da zagovarjati in upravičiti! Sicer pa, saj je za svoj govor posegel baron Schwarz za celo dobo treh let nazaj, za kar se ga sploh ni prijemalo, ni pa zagovarjal dejanj v zadnjem letu „dela“ deželnega šolskega sveta. — Neizbrisni ostanejo ti madeži v zgodovini učiteljstva in bodo še poznim rodovom pričali o krutosti in — nasilju.

* Kako zastopa c. kr. okrajni šolski svet v Postojni koristi učiteljstva. Kdor bi mislil, da dela c. kr. okrajni šol. svet v Postojni za dobrobit učiteljstva, bi se kruto motil. Ob naši dobri plači že gleda, da nam napravi tudi prijetne urice z nepotrebnimi šikanami. Odločno je proti temu, da bi si učitelj izboljšal svoje gmetno stališče s takim postranskim zaslužkom ali pa bi užival kako ugodnost in bodisi to pri svojih sorodnikih.

Lansko leto se je pripetil slučaj, da je c. kr. okr. šol. svet disciplinarnim potom predstavil provizoričnega učitelja iz prijazne vasice blizu svojega doma v neko oddaljeno vas, ki je skoro na meji med Kranjsko in Istro. Odjedel mu je s tem postranski zaslužek, ki ga je imel v vasi, in odtrgal ga je tudi od domačih. In kaj je bil vzrok. Idealen mladenič, dober pevec, je poučeval neko narodno društvo v petju in nosil javno društveni znak. Ker je hotel ljudstvo izobraževati, zato se mora danes pokoriti v prognanstvu.

Pred nedavnim časom pa je hotel pokazati c. kr. okr. šol. svet v Postojni, da učiteljstvo lahko živi s svojo plačo v najdražjem mestu na Kranjskem in da mu ni potreba nobenih ugodnosti, tudi med sorodniki ne.

V Postojni na meščanski šoli se je poročil pred kratkim tov. dr. Š. Ker pa je v novi meščanski šoli tudi prostor za enega učitelja, je ta tovariš dobil dovoljenje, da sme

opravljati dotično stanovanje. Stanovanje obstoji iz dveh sob in kuhinje. Gospa tovariša dr. Š. pa je sestra učiteljice K., ki slušbuje v Postojni na ljudski šoli. Ker vsta oba novoročena, kako težko se živi v Postojni in kako posebno so tu draga stanovanja, sta povabila učiteljico k sebi in ji brezplačno odstopila eno sobo.

Na pritožbo g. ravnatelja meščanske šole je c. kr. okr. šolski svet v zadnji seji seji sklenil, da se mora smatrati gospojino sestro za tujo osebo.

Na podlagi tega modrega sklepa se je tovarišu dr. Š. naročilo, da mora sestri svoje soproge odpovedati stanovanje.

Skoraj bi si človek ne mogel misliti, da se je to vršilo v seji ob navzočnosti zastopnikov cerkve.

Ne vemo, kako se je glasovalo, a vemo, da se je storil sklep, ki materialno škoduje učiteljici. Samo vprašamo, ali sta zastopnika učiteljstva dovolj varovala koristi učiteljstva? Tudi zastopnika cerkve, nista delala v smislu katoliške cerkve, če sta pripomogla, da se je storil tak sklep. Gotovo nista imela pred očmi, kaj se vse lahko pripeti učiteljici, če je sama med tujimi in če mora stanovati v gostilnici. — Zastopnik mesta, Fr. Arko, nekdanji napredni deželni poslanec, se je pa že lansko leto pokazal kot prijatelj učiteljstva s tem, da je bil v občinskem zastopu odločno proti temu, da bi se dala učiteljstvu stanarina. Ni bilo zadosti, da je bil sam proti naši stanarini, ampak je teroriziral zastopnike kmetijskih občin s tem, da jim je grozil, da bodo morali plačevati več davkov, če dovolijo učiteljstvu stanarino. Sicer pa, saj je dosti rečeno, da je bil on nekdanji napredni poslanec, in sicer takrat, ko so imeli še napredni poslanci večino v deželnem zboru.

Kranjske vesti.

—r— Kolega Jaklič. Nihče bi ne verjel, da je predsednik „Slomškove Zveze“ tako kolegialen mož in vnet zagovornik, vreden predsednik učiteljske organizacije, ki je pripravljen škodovati vsakemu učitelju, kakor se je izkazal v zadnjem zasedanju deželnega zbora. Odjedel je s svojim protiglasovanjem popolnim sirotam, otrokom pokojne tovarišice, Olge Kobavove gmetno podporo. Mi smo bili mnenja, da bo ta mož imel toliko učiteljskega srca, da se vsaj vzdrži glasovanja, pa bi kmalu še nad Ravnikarjem zdijval zaradi tega — ker se mu je zdelo (Ravnikarju) skoro nepošteno, da bi glasoval proti koristi kolege, s katerim sta skupaj službovala.

—r— Dični predsednik „Slomškove Zveze“ je lepo pustil na cedilu vse tovariše, ki so prosili dež. zbor za podporo. Glasoval je tudi zoper prošnje Slomškarjev. Tovarišu A. Javoršku ni pomagalo to, da je na stara leta pljunil na svojo preteklost in čast ter romal na Brezje k Slomškarju. Bil je upokojen v ključu temu in dični predsednik Sl. Zveze se sedaj še zmeni ne za njegovo prošnjo.

—r— Kdor se hoče prepričati, kako imenitno se poteza predsednik Slomškove Zveze v deželnem zboru za interese učiteljstva, ta naj le pozve podrobnosti iz zadnje seje dež. zbora.

—r— Ali je sploh mogoče dobiti še kje na svetu kako organizacijo, ki bi trpela predsednika, ki je že nešteto krat nastopil zoper interese organizirancev na zakonodajnih mestih? Ne, je kratek odgovor — razen Slomškove Zveze na Kranjskem.

—r— Mi nismo navskriž v metodah; mi nismo razdvojeni zaradi materialnih koristi in teženj! Tako dobesedno je govoril Jaklič, kot predsednik Slomškove Zveze na Brezjah svojim vdanim tovarišem in jih slepil. Čez par mesecev po tem zborovanju je pa glasoval proti regulaciji učiteljskih plač.

—r— Resolucija Slom. Zv. za Gorenjsko v svrhu regulacije plač se izroči dež. odboru. Tako je sklenil dež. zbor v zadnjem zasedanju. Pričakovali smo, da se bo Jaklič kot predsednik Sl. Zv. vendar zavzel za resolucije podružnice Sl. Zv. in jih vsaj s par besedami podpiral — pa nič! Tako so tudi prošnje Slomškarjev romale v tisti kot dež. odbora, kjer leži že kup zaprašenih resolucij učiteljstva — po zaslugi dičnega predsednika Slom. Zveze.

Štajerske vesti.

—s— Nova Stifita pri Gornjem Gradu. Tovariši, tovarišice! Ne razdirati, nego zidati, skupno delovati nam je prepotrebno! K temu Vas pozivljam v zadnji uri, ker nikoli tako kakor ravno v sedanjih časih, ki postajajo za naš stan jako usode polni, je složno delovanje v društvih prepotrebno! Znano je vsem: Kar smo dosegli za naš stan koristnega, tega ni dosegel noben posameznik našega, še manj kakega drugega stanu, nego smo dosegli z odločnim delovanjem v trdni slogi. Nepotrebno bi bilo torej omikancem navajati, kako veljavno je za nas delovanje v prijateljski, odkritosrčni slogi, a žali Bog so se ravno v zadnjem času med posameznimi učiteljskimi osebami javili znaki, ki kažejo vedno bolj na razdiranje,